

UNA (ALTRA) DISCUTIBLE VERIFICACIÓ DEL CAC

CARLES JOSÉ I SOLSONA / NOVEMBRE 2019

L'aparició i la divulgació del darrer dictamen [*Acord 83/2019*] del CAC (Consell de l'Audiovisual de Catalunya) tocant a l'exercici 2018 sobre l'acompliment per part de la CCMA (Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals), S.A., de l'obligació d'invertir el 6% dels seus ingressos de l'any anterior computables a aquest efecte en finançament de produccions audiovisuals europees [1] torna a obrir la polèmica relativa al criteri adoptat pel Consell. La publicació, pel setembre de 2018 i en aquest mateix Observatori de la Producció Audiovisual, del meu article *Les subvencions, ¿què?: Una qüestió que el CAC hauria d'aclarir* m'exonera de repetir tots els arguments i les consideracions que s'hi encabiren. Tot i que les persones potencialment interessades per l'assumpte sempre poden accedir a aquell text [2], el present treball no deixarà, però, de consignar —per bé que sense la volença de minuciosa exhaustivitat que perseguien els fulls de l'anterior estudi— els fonaments concrets de la discrepància amb les verificacions i certificacions del Consell.

Sense necessitat de remuntar-nos als orígens normatius d'aquesta qüestió [3] i a l'evolució de les seves disposicions reguladores, que ja eren especificats i analitzats en el treball precedent, n'hi haurà prou de consignar que la *Llei 7/2010, de 31 de març, General de la Comunicació Audiovisual (LGCA)* [4] en el tercer apartat del cinquè article del seu redactat establí les disposicions a respectar tocant a l'obligatorietat d'inversió en audiovisual europeu. El seu primer bloc determinà la base de càlcul (que continuava, en sintonia amb les disposicions antecessores, estant formada pels ingressos meritats consignats en el compte d'explotació del prestador de serveis, subjecte passiu de l'obligació) i el percentatge a aplicar-hi en cada supòsit. Tot seguit es transcriu el text íntegre del bloc inicial d'aquest apartat, on es determinen base, tipologia d'obres de destinació de la inversió anticipada i percentatges aplicables:

“Els prestadors del servei de comunicació audiovisual televisiva de cobertura estatal o autonòmica han de contribuir anualment al finançament anticipat de la producció europea de pel·lícules cinematogràfiques, pel·lícules i sèries per a televisió, així com documentals i pel·lícules i sèries d'animació, amb el 5 per 100 dels ingressos meritats en l'exercici anterior conforme al seu compte d'explotació, corresponents als canals en els quals emeten aquests productes audiovisuals amb una antiguitat menor a set anys des de la seva data de producció. Per als prestadors de serveis de comunicació audiovisual de titularitat pública de cobertura estatal o autonòmica aquesta obligació és del 6 per 100”.

És important afegir, de cara als càlculs que més endavant seran efectuats que, dos anys i mig abans de la publicació de la LGCA, a Catalunya la *Llei 11/2007, d'11 d'octubre, de la CCMA* dedicà l'article 24 a l'obligació de finançament de pel·lícules i sèries d'animació europees i catalanes i hi consignà l'exigència de destinar-hi, com a mínim, un sis per cent de la xifra total dels ingressos obtinguts en l'exercici anterior d'acord amb el seu compte d'explotació. En compliment d'aquesta disposició específica el CAC en els seus posteriors acords de verificació ja aplicà el nou tant per cent als ingressos computables. Atesa aquesta circumstància no ha de sorprendre que en els càlculs relatius al bienni 2008-2009 (per part del

CAC en el seu moment i en aquest treball en l'hora present) el percentatge en aquest parell d'exercicis sigui un punt superior al nivell aplicat aleshores a Espanya.

El nucli de la controvèrsia amb el criteri del CAC, dintre dels ingressos computables, es concentra en les subvencions. En el seu moment, l'article 4.1 del *Reial Decret 1652/2004, de 9 de juliol, que aprovà el reglament regulador de la inversió obligatòria per al finançament anticipat de llargmetratges i curtmetratges cinematogràfics i pel·lícules per a televisió, europees i espanyoles* [5] ja les inclogué a la seva llista d'ingressos computables: "es computaran com a ingressos de l'operador els ingressos nets d'explotació derivats de la programació i de la gestió productiva del canal o dels canals de televisió que originen l'obligació d'inversió. En qualsevol cas, integraran aquests ingressos els derivats de la publicitat, les quotes d'abonament i les subvencions, quan escaigui". En l'avinentesa de la derogació del *Reial Decret 1652/2004* per part del *Reial Decret 988/2015, que regula el règim jurídic de l'obligació de finançament anticipat de determinades obres audiovisuals europees* [6], no es produïren canvis i les subvencions han continuat niades dins dels ingressos computables. En aquest sentit, el literal g) del sisè article de la disposició actualment vigent inclou en la base de càlcul els "ingressos procedents dels ajuts i aportacions públiques, sigui quina sigui la seva denominació, que tinguin la naturalesa jurídica de subvencions". I —per si de cas no n'hi havia prou i per tal d'insuflar divertiment a l'afer— el mateix CAC, en el literal e) de l'article 13 de l'*Acord 103/2008, de 18 de juny, pel qual s'aprova la Instrucció general del CAC sobre les obligacions de difusió i finançament d'obres audiovisuals europees i en matèria de reserva d'espai a programadors independents* [7] estipulà que, en tot cas, eren part integrant dels ingressos computables les "subvencions o qualsevol altre ajut públic". Perfecte!!!.

Resulta ben curiós que —malgrat la seva instrucció, que inclou en el còmput tota mena d'ajuts públics (en acordança amb l'especificació "sigui quina sigui la seva denominació" en el *Reial Decret 988/2015*)— el CAC, quan ja havia emès algunes certificacions que ignoraven el gruix de les subvencions, sol·licités un informe per tal de delimitar-ne el concepte. La comanda (i resultaria il·lustratiu conèixer les causes que la motivaren) fou encomanada a l'economista José Luis Boned Torres i a l'advocat David Elvira Benito que l'elaboraren amb el títol *Informe sobre el concepte de subvencions a l'efecte dels ingressos computables sobre el finançament anticipat de la producció europea, d'acord amb l'apartat 3 de l'article 5 de la Llei 7/2010, de 31 de març, General de la Comunicació Audiovisual*. N'hi haurà prou de consignar la tercera de les seves conclusions, que fa referència al *Reial Decret 1514/2007, de 16 de novembre, que aprova el Pla General de Comptabilitat*:

"El *Reial Decret 1514/2007* defineix que les subvencions no reintegrables atorgades per tercers han d'aparèixer comptabilitzades dintre del patrimoni net de l'empresa que els ha rebut, per posteriorment procedir a imputar-les al compte de pèrdues i guanys, atenent la seva finalitat. En aquest sentit, es pot concloure que les subvencions que s'han de considerar incorporades en el compte de resultats com a ingressos d'explotació són, per una banda les subvencions d'explotació rebudes (s'han d'imputar com a ingressos en el mateix exercici en què es meritin les despeses que estiguin finançant); i per l'altra, pel que fa a les subvencions de capital que financen actius no corrents, únicament la proporció de les subvencions de capital rebudes lligada a la dotació a l'amortització dels elements finançats efectuada en cada període. D'aquesta forma, les subvencions de capital no reintegrables rebudes i no imputades a resultat, han de formar part del patrimoni net de l'empresa, no formant part en cap cas, dels ingressos d'explotació".

Comptat i debatut, d'acord amb les conclusions de l'informe Boned/Elvira són computables les subvencions quan són comptabilitzades en el compte de pèrdues i guanys de l'empresa. En el cas de CCMA (abans TVC) les quantitats de les quals es reclama el còmput com a ingrés figuren en el compte

de resultats de la societat prestadora de serveis televisius en concepte de “Subvencions d’exploració incorporades al resultat de l’exercici”. Malgrat la seva denominació explícitament reconeguda pel propi document comptable de CCMA —tot ignorant la normativa vigent, el seu propi *Acord 83/2019* i, en colossal pirueta i estimulants l’efervescència del divertiment de l’assumpte, les conclusions de l’informe que el mateix CAC encomanà— el Consell persisteix amb fèrria obduració a foragitar les subvencions a l’hora d’aplegar els ingressos que han de configurar la base de càlcul de l’obligació inversora de CCMA/TVC. Exemplar!!!.

En un escrit recent, en referència a aquesta qüestió, el periodista Albert Castellví escrivia [8] que “fonts oficials del CAC indiquen que han mantingut el mateix criteri ‘des de l’inici de l’obligació legal’ d’invertir en obres audiovisuals europees, i que ‘no hi ha hagut cap modificació legislativa que comporti un canvi de criteri’”. Certament no s’ha assistit a cap canvi, però no es tracta pas de variar el criteri en acordança amb alguna modificació normativa, sinó que cal canviar-lo perquè s’aplica inadequadament des del primer dia. Segons que sembla, quan s’actua erròniament, la concepció de la coherència que té el CAC consisteix a no traïr l’actuació original i, en conseqüència, a continuar aplicant sense defallença el criteri improcedent. Admirable!!!.

A més, segons que recull l’escrit del diari, s’addueix des del Consell que, d’acord amb la *Llei 22/2005, de 29 de desembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya* [9], és el CAC qui ha de determinar les condicions d’aplicació del percentatge de finançament d’obra europea. Això és absolutament cert, però val a parar atenció al fet que el seu article 121.4 es limita a dir que “El Consell de l’Audiovisual de Catalunya, mitjançant una instrucció, ha de determinar les condicions d’aplicació del percentatge de finançament d’obra europea”. Això no implica, però, gens ni mica la facultat de bandejar qualsevol de les modalitats d’ingrés computable que estigui recollida per la legislació vigent, tot saltant-se el principi jurídic de jerarquia normativa (consagrat i garantit per l’article 9.3 de la Constitució espanyola) en contravenir disposicions de rang claríssimament superior.

Val a dir que totes aquestes argumentacions sobre el còmput de les subvencions als efectes de quantificació de la base de càlcul de l’obligació inversora de CCMA/TVC conformarien una més o menys ensopida disquisició acadèmica si no fos per la transcendència econòmica i pel descomunal perjudici que aquesta inexplicable actitud del CAC ha causat a la indústria catalana de producció audiovisual. En el seu moment per correu electrònic vaig sol·licitar aquesta explicació al Consell, obtenint-ne la deplorable resposta que s’explica a *l les subvencions, ¿què?: Una qüestió que el CAC hauria d’aclarir*. No volent defallir en l’intent, vaig elaborar aquest article tot sol·licitant que el Consell justificués els fonaments d’aquesta implacable i persistent exclusió de les subvencions. Ara sigui perquè el CAC no s’assabenta dels escrits que es publiquen sobre la seva entitat, adés perquè els seus consellers i conselleres judicaren que no pagava la pena molestar-se a malbaratar el seu valuós temps en la satisfacció dels interrogants plantejats per un ciutadà insignificant, les preguntes no meritaren resposta.

Per fortuna ha brostat una altra oportunitat d’aconseguir escoltar o de llegir els seus arguments tècnics i jurídics sobre l’assumpte. Val a esperar —ara que a la patronal de la indústria de la producció audiovisual comencen a desentumir-se (al·leluia!) els músculs reivindicatius després d’una llarga letargia— que el CAC acabi donant explicacions. El proppassat 14 de novembre PROA (Productors Audiovisuals Federats) emeté una nota tot anunciant la decisió d’iniciar un recurs contra el CAC [10], motivat per les diferències de criteri quant a la interpretació de la LGCA. L’endemà, en l’escrit d’Albert Castellví que ha estat consignat fa un feix de frases, es recollia de la cúpula de PROA la informació que “la federació de productors ha demanat ‘repetidament’ al CAC que revisi el seu criteri, però davant la manca d’una ‘resposta clara’, ara han decidit actuar ‘oficialment’”.

Enfront d'un conflicte, la cerca del diàleg com a solució és una actitud tan assenyada i civilitzada com lloable. Es pot intentar trobar sortida a la discordança durant setmanes, durant mesos, potser durant un any, no goso dir que en el transcurs d'un bienni. Però el primer dictamen del CAC que marginà les subvencions correspon a l'exercici 2009 i tot just aquest novembre acaba d'aparèixer la certificació corresponent a 2018. Dir que aquest ha estat un marge d'espera prudencial implicaria l'ús frívol d'una adjectivació impresentable. Per comptes d'escometre, bastant a l'inici del problema, campanyes de denúncia en els mitjans, de fer cap als partits polítics i en particular als grups parlamentaris, de presentar un recurs de reposició com el present a qualsevol dels nou dictàmens anuals precedents o d'utilitzar d'altres vies [11], deixar passar un trio de triennis (més de tres mil dies!) abans de posar seriosament fil a l'agulla per tal d'oposar-se en ferm a la injustícia no sembla pas el millor exemple d'enèrgica combativitat a l'hora de defensar els interessos de les productores associades. Menys encara si aquesta impropedència ha afectat anualment i al llarg de nou exercicis, tal com es veurà seguidament, l'arribada d'una mitjana anual de 10,73 milions d'euros al finançament de les obres audiovisuals de la nostra indústria i, ben en particular, a les empreses productores de cinema. Malgrat la trigança, puix que val més tardíssim que no pas mai, cal celebrar (i molt!) aquesta iniciativa, tot desitjant-li una resolució favorable tan rotunda com ràpida. I desitjant també que en aquest litigi les accions de la representació del sector siguin unitàries sense fissures i que l'associació PAC (Productors Audiovisuals de Catalunya), tot fent front comú amb PROA, es desempallegui de la inacció que igualment ha demostrat tots aquests anys en relació a l'assumpte que ens ocupa.

Per tal de passar del debat conceptual sobre les subvencions a les conseqüències monetàries del criteri adoptat torna a venir a tomb el contingut de l'estudi *Les subvencions, ¿què?: Una qüestió que el CAC hauria d'aclarir*. A la darrera secció d'aquell document [12] es procedí a analitzar l'impacte en la inversió obligatòria de la inclusió en la base de càlcul dels ingressos d'explotació no computats pel CAC. El treball examinà les vuit certificacions del Consell relatives al període 2009-2016 i, tot oferint el quadre estadístic dels comptes de pèrdues i guanys de CCMA/TVC en el transcurs de l'etapa 2008-2017, aplicà les normes de còmput en els exercicis escaients, amb l'òbvia inclusió de la totalitat de les subvencions a la base de càlcul. En efectuar aquesta agregació, les distàncies entre les xifres dels dictàmens del Consell i els corresponents saldos recollits en el compte de resultats de CCMA/TVC a l'interval 2009-2016 es revelaren gegantines. Mentre que, al llarg dels quatre biennis, el CAC havia computat un volum computable que oscil·lava entre 0,06 i 1,39 milions d'euros anuals, el cabal que conté la partida de "Subvencions d'explotació incorporades al resultat de l'exercici" en el corresponent compte de pèrdues i guanys de la televisió s'havia mogut entre 236,78 i 293,59 milions d'euros. Meravellós!!!

L'aplicació d'un 6% a les vuit diferències anuals en el còmput de les subvencions enlairà els respectives fites d'exigència inversora i, en enfrontar els nous nivells de compliment amb les corresponents inversions anuals reals de CCMA, es revelà que una xifra total de 82.534.675,20 euros havia quedat exclosa del nivell d'inversió obligatòria per causa de l'incomprensible criteri del CAC. Un mes després de la publicació d'aquell text, aparegué la certificació corresponent a l'exercici 2017; amb el seu auxili completarem, doncs, ara allò que no fou possible d'oferir aleshores. D'acord amb el compte de pèrdues i guanys de CCMA, S.A. (Societat Unipersonal) [13], les subvencions d'explotació incorporades al resultat de l'exercici 2016 totalitzaren 236.898.273 euros. Malgrat això el CAC, posats a ser estrictes, en la seva verificació de compliment de l'obligació inversora en el 2017 no n'admeté ni un sol cèntim a tall d'ingrés computable. Per tant, l'obligació inversora admesa aquell exercici pel Consell s'haurà d'incrementar amb el 6% d'aquest saldo que figura en el compte de resultats, puix que aquell any no hi hagué cap imputació de subvencions de capital a resultats. El 6% de 236.898.273 euros procura una xifra de 14.213.896,38 euros, que, en ser addicionada a la quantitat de 3.546.899,70 euros admesa pel

CAC, desemboca en una obligació inversora de 17.760.796,08 euros. Per tant, com que la inversió de l'exercici certificada pel Consell fou de 3.718.614,41 euros, hi hagué un notabilíssim incompliment, tal com succeí en els vuit exercicis precedents, i no pas la sorprenent superació que per a l'exercici dictaminà (una vegada més) el Consell quan el dèficit era de 14.042.181,67 euros. Embolica que fa fort!!!.

Aquest dèficit de 14.042.181,67 euros acumulat als 82.534.675,20 euros dels dos quadriennis anteriors eleva a una magnitud de 96.576.856,87 euros, en el període 2009-2017, l'embalum monetari de l'incompliment de les obligacions de finançament d'obres audiovisuals europees com a danosa conseqüència de l'impertèrrit i peculiar criteri del CAC. Un punt de vista que hauria de tenir un fonament que el fes encaixar sense cap mena de grinyol amb la normativa vigent i que seria tan convenient com alhora il·lustratiu que el Consell explicités ben detalladament per tal d'esvanir del tot i de manera incontestable les dubtances que aquests fulls plantegen. Esdevé sobrer afegir que CCMA ha esmerçat d'altres recursos en el finançament de més obres audiovisuals europees (bàsicament catalanes), però cal subratllar que es tracta d'inversions adreçades a productes no computables a efectes de l'aplicació del 6%, puix que resulta difícilment imaginable que CCMA hagi deixat de consignar alguna producció computable en les seves declaracions i que, si per oblit o per error no hi figurés, seria estrany que l'absència no fos reparada pel diligent i eficaç control del Consell. Aquesta paral·lela abocada monetària no eximeix gens ni mica del compliment de la inversió obligatòria, més encara quan un suculent bocí d'aquesta inversió fora dels límits establerts quant a l'aplicació del 6% ha estat possible mercès a l'afluència dels recursos que s'haurien d'haver encarrilat a l'eliminació de la insuficiència respecte a l'exigència de finançament que ha estat explicada (en especial i segons que es comentarà més endavant, al dèficit en l'àmbit de la producció cinematogràfica).

Quant a les dades que s'acaben de comentar, s'ofereixen tot seguit tres taules numèriques que en detallen les fases de càlcul. La primera (quadre 1) recull els ingressos computables declarats per CCMA/TVC i acceptats i recollits a les verificacions del CAC del període 2009-2017. A continuació (quadre 2) es presenten les subvencions que figuren en el compte de pèrdues i guanys de l'operador televisiu en l'exercici precedent, així com les corresponents xifres que han estat traslladades a les verificacions del CAC. Aquestes informacions consten de dos blocs: subvencions d'explotació incorporades a resultats i imputació de subvencions d'immobilitzat no financer i d'altres (subvencions de capital). El primer grup, al seu torn, s'escindeix entre les subvencions d'explotació de tercers i les aportacions de l'accionista únic. Tal com ja fou indicat a *les subvencions, ¿què?: Una qüestió que el CAC hauria d'aclarir*, aquest (enorme) darrer segment ha estat el gran epígraf bandejat en els acords de verificació del CAC i la seva ingent dimensió acaba d'eixamplar-se, per bé que amb modestes i esporàdiques incorporacions en aquest cas, mitjançant les diferències entre les subvencions d'explotació de tercers i les subvencions de capital del compte de pèrdues i guanys de CCMA/TVC i les seves corresponents magnituds recollides a les verificacions anuals del CAC. La dimensió de les respectives distàncies a cadascun dels epígrafs i dels anys analitzats és subministrada en el tercer i darrer segment del quadre.

QUADRE 1

CCMA/TVC : INGRESSOS COMPUTATS I INVERSIÓ VERIFICADA PELS ACORDS DEL PLE DEL CAC SOBRE COMPLIMENT DE L'OBLIGACIÓ DE FINANÇAR OBRES AUDIOVISUALS EUROPEES									
2009 -2017									
En euros									
Ingressos computats pel CAC	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ingressos per publicitat	113.797.987	79.358.225	90.540.193	78.651.092	59.598.697	52.109.907	57.350.593	59.739.661	57.503.775
Ingressos per subvencions	995.186	1.204.242	382.704	1.389.365	60.000	101.848	208.211		
Ingressos per subvencions de capital	96.823	76.989	66.401	92.703	308.037	315.779	321.052	376.336	
Vendes de programes	5.078.145	4.300.297	4.966.454	7.242.101	2.598.297	2.593.144	1.620.612	1.455.406	1.320.848
Ingressos per marandatge	228.860	89.191	233.974	393.581	265.120	442.300	541.220	373.503	290.372
Total d'ingressos computats pel CAC	120.197.001	85.028.944	96.189.726	87.768.842	62.830.151	55.562.978	60.041.688	61.944.906	59.114.995
Inversió obligatòria: 6% dels ingressos	7.211.820,06	5.101.736,64	5.771.383,56	5.266.130,52	3.769.809,06	3.333.778,68	3.602.501,28	3.716.694,36	3.546.899,70
Inversió de CCMA/TVC verificada pel CAC	17.853.951,00	17.250.993,00	15.555.517,00	10.027.509,00	4.858.767,00	5.194.778,00	5.081.889,00	6.280.634,64	3.718.614,41
Diferència entre realitzat i mínim obligat	10.642.130,94	12.149.256,36	9.784.133,44	4.761.378,48	1.088.957,94	1.860.999,32	1.479.387,72	2.563.940,28	171.714,71

Font: Elaboració pròpia amb dades del CAC (Consell de l'Audiovisual de Catalunya).

QUADRE 2

SUBVENCIONS INCORPORADES AL COMPTA DE PÈRDUES I GUANYES DE CCMA/TVC (en euros) [2009-2017] (*)									
Subvencions en els resultats de CCMA/TVC	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Subvencions d'exploració de tercers	995.186	1.204.243	382.703	1.389.365	886.384	548.783	232.085	168.292	112.634
Aportacions de l'accionista únic	255.146.864	288.638.291	293.207.120	276.623.841	256.668.039	261.824.649	244.156.659	236.615.030	236.785.639
Subvencions d'exploració incorporades a resultats	256.142.050	289.842.534	293.589.823	278.013.206	257.554.423	262.373.432	244.388.744	236.783.322	236.898.273
Imputació de subvencions d'immobilitzat no financer	96.823	76.989	66.401	92.703	334.777	342.514	335.927	376.336	
Total de subvencions computables com a ingressos	256.238.873	289.919.523	293.656.224	278.105.909	257.889.200	262.715.946	244.724.671	237.159.658	236.898.273
SUBVENCIONS REBUDES PER CCMA/TVC I COMPUTADES PEL CAC A LES SEVES VERIFICACIONS ANUALS (en euros) [2009-2017] (*)									
Subvencions a les verificacions del CAC	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Subvencions d'exploració de tercers	995.186	1.204.242	382.704	1.389.365	60.000	101.848	208.211		
Aportacions de l'accionista únic									
Subvencions d'exploració incorporades a resultats	995.186	1.204.242	382.704	1.389.365	60.000	101.848	208.211		
Imputació de subvencions d'immobilitzat no financer	96.823	76.989	66.401	92.703	308.037	315.779	321.052	376.336	
Total de subvencions computables com a ingressos	1.092.009	1.281.231	449.105	1.482.068	368.037	417.627	529.263	376.336	
DIFERÈNCIES EN EL VOLUM DE SUBVENCIONS ENTRE EL COMPTA DE RESULTATS CCMA/TVC I LES VERIFICACIONS DEL CAC (en euros) [2009-2017] (*)									
Diferències CCMA/TVC - CAC	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Subvencions d'exploració de tercers		1	-1		826.384	446.935	23.874	168.292	112.634
Aportacions de l'accionista únic	255.146.864	288.638.291	293.207.120	276.623.841	256.668.039	261.824.649	244.156.659	236.615.030	236.785.639
Subvencions d'exploració incorporades a resultats	255.146.864	288.638.292	293.207.119	276.623.841	257.494.423	262.271.584	244.180.533	236.783.322	236.898.273
Imputació de subvencions d'immobilitzat no financer					26.740	26.735	14.875		
TOTAL SUBVENCIONS NO COMPUTADES PEL CAC	255.146.864	288.638.292	293.207.119	276.623.841	257.521.163	262.298.319	244.195.408	236.783.322	236.898.273

(*) En aquest quadre —per tal de fer encaixar les dades comptables de la televisió amb el còmput del Consell— l'any que encapçala les columnes es refereix a l'exercici al qual correspon la verificació del CAC. Per tant, les dades comptables de CCMA/TVC a cada columna pertocuen als comptes de pèrdues i guanys del seu any precedent.

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'ens públic CCMA (Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals) i del CAC (Consell de l'Audiovisual de Catalunya).

Les dades acumulades dels imports de les subvencions no incloses pel CAC en el seu acord de verificació són traslladades a una nova taula numèrica (quadre 3) on s'afegeixen als ingressos que el Consell ha computat cada any com a base de càlcul de l'obligació de finançament. Sobre el nou total d'ingressos computables s'aplica el 6%, de manera que s'obté l'obligació inversora resultant de l'aplicació del criteri que aquest escrit preconitza en funció de les argumentacions legals que hi han estat exposades. De la seva confrontació amb els volums d'inversió realment efectuada i admissible a aquests efectes d'acord amb la regulació vigent, es va consignar cada dèficit d'acompliment anual. La seva aplegada encimbellada la xifra conjunta fins als 96.576.856,87 euros que han estat consignats.

QUADRE 3									
OBLIGACIÓ D'INVERTIR RESULTANT DE LA INCORPORACIÓ DE LES SUBVENCIONS NO COMPUTADES (en euros) [2009-2017]									
INGRESSOS COMPUTABLES	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ingressos computats pel CAC com a base de càlcul	120.197.001	85.028.944	96.189.726	87.768.842	62.830.151	55.562.978	60.041.688	61.944.906	59.114.995
Import de les subvencions no computades pel CAC	255.146.864	288.638.292	293.207.119	276.623.841	257.521.163	262.298.319	244.195.408	236.783.322	236.898.273
Total d'ingressos computables	375.343.865	373.667.236	389.396.845	364.392.683	320.351.314	317.861.297	304.237.096	298.728.228	296.013.268
INVERSIÓ OBLIGATÒRIA	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Obligació inversora segons el CAC	7.211.820,06	5.101.736,64	5.771.383,56	5.266.130,52	3.769.809,06	3.333.778,68	3.602.501,28	3.716.694,36	3.546.899,70
Obligació inversora dels ingressos no computats	15.308.811,84	17.318.297,52	17.592.427,14	16.597.430,46	15.451.269,78	15.737.899,14	14.651.724,48	14.206.999,32	14.213.896,38
Obligació inversora total (6% ingressos computables)	22.520.631,90	22.420.034,16	23.363.810,70	21.863.560,98	19.221.078,84	19.071.677,82	18.254.225,76	17.923.693,68	17.760.796,08
DIFERÈNCIES	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Inversió verificada pel CAC	17.853.951,00	17.250.993,00	15.555.517,00	10.027.509,00	4.858.767,00	5.194.778,00	5.081.889,00	6.280.634,64	3.718.614,41
Obligació inversora total	22.520.631,90	22.420.034,16	23.363.810,70	21.863.560,98	19.221.078,84	19.071.677,82	18.254.225,76	17.923.693,68	17.760.796,08
Superàvit o dèficit d'acompliment	-4.666.680,90	-5.169.041,16	-7.808.293,70	-11.836.051,98	-14.362.311,84	-13.876.899,82	-13.172.336,76	-11.643.059,04	-14.042.181,67
Dèficit d'acompliment inversor acumulat en el període 2009-2017:						96.576.856,87			

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'ens públic CCMA (Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals) i del CAC (Consell de l'Audiovisual de Catalunya).

Cal matisar, però, que en realitat la rebaixa de l'obligació inversora que el CAC ha validat en el període 2009-2017, en addicionar els nou sumands que figuren a l'epígraf d'obligació inversora resultant dels ingressos no computats pel Consell (que es troba en el centre del tercer quadre), ha estat de 141.078.756,06 euros. Atès, però, que l'exigència d'un llistó inversor sensiblement inferior ha facultat la superació d'aquest objectiu en tots els exercicis, l'addició dels superàvits afavorits per aquest criteri (darrera línia del primer quadre) ens procura un escreix total de 44.501.899,19 euros. En detràure aquesta quantia de l'obligació inversora derivada dels ingressos no computats, tornem a topiar amb els 96.576.856,87 euros que han anat apareixent en els darrers paràgrafs. Tot prosseguint amb els matisos, cal fer constar que els qui hem d'accedir a la comptabilitat de CCMA/TVC mitjançant el web de l'operador televisiu no podem desagregar les xifres enllà del nivell de fragmentació que revelin els quadres comptables publicats o dels desglossaments que contingui la documentació que ens resulta accessible. Si ens fos possible d'arribar-hi, els càlculs que aquest treball presenta podrien ser modulats amb superior precisió en funció que d'altres partides ara inaccessibles haguessin de ser excloses o incorporades al total segons les característiques de cada cas.

M'apresso a afegir aquí que, quan es parla d'incompliment, es fa només referència a la diferència entre la inversió realitzada i verificada i el nivell d'exigència d'esmerç monetari que pertocui en funció de la correcta aplicació de la normativa. En cap cas no s'al·ludeix un incompliment de CCMA/TVC, car el prestador de serveis televisius es limita a ajustar el seu nivell en matèria d'aquesta obligació als missatges que rep de l'organisme de regulació, verificació i control, que li diuen, mitjançant successius dictàmens on amb reiteració anual és acceptada l'exclusió de les subvencions en la formació dels ingressos computables, que n'hi haurà prou amb un finançament modest d'obres audiovisuals als efectes de la seva adequació a la normativa. La responsabilitat recau plenament sobre la inexplicable (i inexplicada) interpretació restrictiva del CAC tocant al còmput de les subvencions.

Els noïbles efectes econòmics sobre la nostra indústria audiovisual no són pas l'única lesió que el criteri del Consell infligeix al sector. Ben expressament he deixat la verificació de l'exercici 2018 aïllada del reguitzell dels nou anys precedents que ha estat analitzat en els anteriors paràgrafs. La raó emana d'un fet nou que altera la situació viscuda i que tal vegada elimini o apaivagui molt l'incompliment de l'obligació en el futur, però que, si el CAC persisteix a no considerar les subvencions, encarrerará el problema vers un repartiment de la inversió per modalitats d'obra audiovisual que vulnerará la normativa, tal com ja

s'ha anat esdevenint des de l'entrada en vigor de la LGCA. La novetat rau en les sèries televisives de ficció que han entrat en el còmput de la inversió realitzada, però anem a pams, tot començant pel compliment en volum i endinsant-nos després en les quotes de distribució per modalitats.

D'acord amb la verificació del compliment per part de CCMA de la seva obligació inversora en el transcurs de l'any 2018, els diners bolcats en obres audiovisuals computables sumaren 20.125.529,89 euros i superaren amb monumental escreix el nivell d'exigència els 3.127.282,08 euros que el Consell establí com a mínim exigible (sense afegir la totalitat de les subvencions a la base de càlcul, tal com era d'esperar). La introducció de les subvencions no computades estreny molt el marge de superació, però, en aquest cas i a diferència de situacions pretèrites, no fa transitar de la satisfacció de la normativa a la palesa insuficiència respecte a l'objectiu. Si tenim present que les subvencions d'explotació en el compte de resultats de 2017 ascendiren a 237.166.895 euros, més 7.617 euros de subvencions de capital, i que el CAC en conjunt només n'admeté 547.188, els 14.197.639,44 euros derivats d'aplicar el 6% a la seva diferència enliren el llistó de l'exigència, en addicionar-los a la xifra acceptada pel Consell, fins a 17.324.921,52 euros. Tot i aquesta puixant ascensió de la fita de finançament, la inversió realment efectuada continua respectant la normativa, per bé que l'escreix deixa de ser enlluernador (ara la superació és del 16,17%) i ja no pot esbombar-se la notícia, tal com ha fet algun mitjà de comunicació, que la inversió de CCMA ha sextuplicat el límit obligatori establert.

De cara al futur, en la mesura en què noves sèries de ficció siguin computades, és altament probable que, fins i tot amb l'aplicació del criteri que aquests fulls preconitzen i amb nivells d'inversió en els altres tipus d'obres semblants als que han caracteritzat els darrers anys, s'acompleixi l'objectiu inversor, tal com ha succeït en el 2018. El problema, però, continuarà apuntant en una altra direcció, puix que, en funció que el CAC mantingui o bé canviï el seu criteri relatiu a les subvencions, seguirem assistint o no a una injusta segmentació —i ben perjudicial sobretot per al bloc format per les productores de pel·lícules cinematogràfiques— de la inversió entre els diferents tipus d'obres audiovisuals. Tornem a anar a pams i fem-ho tot seguit, com a exemple, amb les xifres del dictamen de 2018, tot examinant primer la inversió obligatòria establerta pel Consell i després utilitzant la xifra corregida en considerar la totalitat de les subvencions en el càlcul del nivell d'obligatorietat.

Les condicions de distribució de la inversió obligatòria estan establertes en el tercer apartat del cinquè article de la LGCA; concretament en els paràgrafs tercer, quart, cinquè i sisè, que tornaren a recollir-se més endavant, pel que fa als prestadors de serveis de titularitat pública, a l'article 4.2 del *Reial Decret 988/2015* al qual ens hem referit en la fase inicial d'aquest text. Pel que fa al present escrit i atesa l'enorme repercussió que la distribució per blocs engendra en la branca de producció fílmica, cenyim la nostra anàlisi de manera pràcticament exclusiva en el segment sectorial regulat pel tercer apartat, per bé que no es deixa de transcriure tot seguit el redactat d'aquest quartet de fragments de l'article 5.3 de la LGCA que contenen els paràmetres de repartiment de la inversió:

Tercer paràgraf: "Com a mínim, el 60 per 100 d'aquesta obligació de finançament, i el 75 per 100 en el cas dels prestadors de serveis de comunicació audiovisual de titularitat pública s'ha de dedicar a pel·lícules cinematogràfiques de qualsevol gènere".

Quart paràgraf: "En tot cas, el 60 per 100 d'aquesta obligació de finançament s'ha de destinar a la producció en alguna de les llengües oficials d'Espanya".

Cinquè paràgraf: “D’aquest import, almenys el 50 per 100 s’ha d’aplicar en el conjunt del còmput anual a obres de productors independents. En les coproduccions no s’ha de comptabilitzar a aquests efectes l’aportació del productor independent.” [14].

Sisè paràgraf: “Així mateix, els prestadors de serveis de comunicació audiovisual podran dedicar fins el 40 per 100 restant, i fins el 25 per 100 en el cas dels prestadors de serveis de comunicació audiovisual de titularitat pública, del total de la seva respectiva obligació de finançament de les pel·lícules, sèries o minisèries per a televisió. Dins d’aquests percentatges, els prestadors de serveis de comunicació audiovisual de titularitat pública hauran de dedicar un mínim del 50 % a pel·lícules o minisèries per a televisió” [15].

Havent deixat constància de les condicions de repartiment del volum dinerari emanat de l’obligació de finançament i per tal de fer-ne la pertinent anàlisi, caldrà també reproduir el text de l’acord sobre verificació del CAC del compliment de CCMA en el 2018 relatiu a les magnituds dels components d’aquesta fragmentació de la seva inversió efectuada . Per tant, es consigna tot seguit el paràgraf que la detalla a la quarta pàgina del document i que diu: “Pel que fa a la inversió en pel·lícules cinematogràfiques, totes de productors independents, la CCMA, SA, manifesta que ha estat d’1.702.399,93 €, la totalitat dels quals són en català o castellà. La CCMA, SA, declara que la inversió en pel·lícules, documentals, sèries d’animació, sèries o minisèries per a televisió ha estat de 18.423.129,96 €, dels quals 1.050.000 € són pel·lícules per a televisió”. I el redactat d’aquest segment a les acaballes del document fa esclatar finalment l’angúnia que havia anat creixent des del començ de la lectura de l’acord. Un malestar que obliga a efectuar una deturada en aquesta exposició per tal de fer-ne el comentari, tot obrint un parèntesi abans de prosseguir amb l’anàlisi de l’ajust de les xifres reals als requisits de participació de la inversió obligatòria en el 2018.

En el transcurs del document del CAC es fa ben palès mitjançant el seu redactat que els ingressos de l’exercici a cadascun dels epígrafs computables (entre ells les subvencions) són els que declara CCMA, que el nivell d’inversió real i ajustat a l’obligació de finançament d’obres audiovisuals europees és també aquell que confessa aquesta companyia prestadora de serveis televisius i que les magnituds de distribució de la inversió realitzada entre les diferents menes de producció audiovisual igualment responen a les xifres comunicades per la televisió. Fins aquí res a objectar. De la mateixa manera que la ciutadania declara els seus ingressos, n’especifica els orígens i presenta a Hisenda el resultat monetari de la seva obligació fiscal, CCMA fa el mateix en relació a l’organisme avaluador del seu compliment tot presentant-li (i així ho demanda l’*Acord 103/2008*) les dades necessàries per a la determinació de l’acompliment de la seva obligació inversora, siguin de caràcter estàndard o bé fruit de peticions complementàries.

La inquietud, però, no neix pas d’això que el text diu, sinó que precisament emana d’allò que el seu redactat no explicita. I allò que no hi consta mai és que el CAC, prèviament al seu trasllat a l’acord de verificació, hagi procedit a la revisió, al contrast i al control de la idoneïtat de la informació rebuda i del seu embalum dinerari. Si en l’exemple de la ciutadania l’Agència Tributària ha anat elaborant una base de dades per tal de contrastar les declaracions rebudes i té la facultat d’exigir-ne la documentació o les proves que judiqui avinents, hom no pot imaginar que no sigui així en el cas del Consell. Certament l’article 16.1 de l’*Acord 103/2008* que aprovà la Instrucció General del CAC relativa a l’assumpte que tracten aquests fulls establí la reguitzada d’informacions [16] que la televisió haurà de presentar al Consell als efectes de l’acreditació del compliment anual en matèria d’inversió en obres audiovisuals europees. I a més l’article 17 faculta el CAC a requerir que els prestadors de serveis de televisió facilitin

dades addicionals, però tot i així crea neguit que l'*Acord 103/2008* mai no parli de l'exigència de fefaent comprovació de la informació rebuda.

Crida molt l'atenció, a més, que l'article 16.1 de l'*Acord 103/2008* faci només referència a l'acreditació del compliment anual d'inversió, però que a cap indret d'aquesta específica normativa s'hi pugui localitzar alguna exigència de documentació que permeti d'assegurar l'escaiença dels ingressos computables declarats. I sobta encara més que, en canvi, la CNMC (Comisión Nacional de los Mercados y de la Competencia), amb coherència i rigor ben encomiables, en aplicació de l'article 16 del *Reial Decret 988/2015* exigeixi als prestadors de serveis de comunicació audiovisual que té assignats l'aportació dels seus comptes anuals auditats i dipositats en el corresponent registre. Una documentació que ha de ser complementada mitjançant la presentació del desglossament dels conceptes que siguin necessaris per tal de determinar els ingressos computables, al seu torn també degudament conformats mitjançant l'alternativa que es triï (auditoria externa, expert independent, procediments acordats).

Costa força d'entendre, doncs, que el CAC —que amb la inclusió del requisit a l'*Acord* hauria pogut aconseguir d'ofici i amb tota la diversitat de detalls que li calgués una informació comptable tan essencial (puix que en depèn la dimensió de l'obligació de finançament)— hagi renunciat a exigir aquests documents decisius. Genial!!!. És clar que al Consell sempre li queda oberta l'opció de recórrer a l'esmentat article 17 i demanar la documentació comptable com a dada addicional de comprovació. I, en darrer terme, li resta també el recurs, en empàtica i solidària actitud amb la resta de la població, de descarregar les memòries anuals amb el balanç, el compte de resultats i l'informe de gestió de l'operador televisiu (amb les òbvies limitacions relatives al desglossament dels epígrafs) en el web de CCMA/TVC.

Malgrat aquesta absència normativa quant a contrast i comprovació de les dades declarades hom es resisteix fermament a creure que aquest ens públic de caràcter institucional i amb autoritat independent es limiti a validar automàticament les informacions que anualment li ha tramès CCMA/TVC. Seria ben penible que la seva aportació consistís només en la complexíssima multiplicació per 0,06 dels ingressos computables que aquesta empresa declara i en la subsegüent comparança amb el volum d'inversió efectuada que la pròpia televisió ha comunicat; això sí, tot flanquejant aquest arduós càlcul amb les escasses operacions matemàtiques derivades dels quatre apartats de l'article 5.3 de la LGCA. Ben segur —i força lluny d'aquesta hipòtesi que fomenten el redactat de l'*Acord 103/2008* i de l'*Acord* relatiu al compliment televisiu en el 2018— que el CAC deu exigir a CCMA tota la informació complementària que calgui i revisar exhaustivament el doll de documentació de provança que rebí, fent-ne el necessari i minucios contrast.

En el terreny dels ingressos computables, la sol·licitud afectarà la presentació dels comptes anuals auditats en aplec amb el desglossament dels epígrafs necessaris per determinar aquests ingressos. I, pel que fa als finançaments efectuats, la comprovació dels títols objecte d'inversió ha de garantir que encaixen amb els tipus admissibles d'obra audiovisual i que s'han presentat dins de la modalitat que els pertoca, alhora que l'acurat examen dels contractes dilucida que els seus imports coincideixen amb les quanties declarades i permet d'avaluar si el finançament efectuat s'aplicarà a l'exercici en què neixi l'obligació contractual del prestador obligat amb tercers. També caldrà assegurar-se que tots els projectes triats per CCMA arriben a bona fi; en el supòsit que, per causa de la impossibilitat de la productora d'aixecar amb succés el finançament de l'obra audiovisual receptora de l'aportació televisiva, les parts hagin desfet el seu contracte, caldrà detreure de la inversió computable la suma dinerària que pertoqui al cas. En el mateix grau d'intensitat amb què siguin efectuats tots aquests controls podem allunyar, doncs, dels nostres esperits infundades i temorenques hipòtesis.

A l'hora d'exercir el seu control de les declaracions de CCMA, a banda de les opcions que li forneixen els articles 16 i 17 del seu *Acord 103/2008*, val a tenir present que el Consell està facultat a reclamar les dades que requereixi en funció de la *Llei 2/2000 del CAC*, que, en el literal h) del seu desè article, estableix que l'entitat pot: "Obtenir dels operadors de serveis de comunicació audiovisual tota la informació que els sigui requerida per a l'exercici de les funcions del Consell". I, de la mateixa manera que "no és no", tota vol dir tota. Posteriorment, tot reblant aquest clau normatiu, el literal b) de l'article 116 de la *Llei 22/2005 de la Comunicació Audiovisual de Catalunya* confirmà la potestat del CAC que el facultava a "Requerir informació i demanar la compareixença dels prestadors i distribuïdors dels serveis de comunicació audiovisual". Possibilitats, doncs, no li manquen al Consell a l'hora de revisar i de controlar puntosament l'adequació i l'exactitud de les dades declarades.

En relació a l'aspecte que s'acaba de tractar, per part de la ciutadania només podem acostar-nos als ingressos computables mitjançant l'accés per Internet als comptes anuals que CCMA ofereix en el seu web [17] i ens resulta factible també de conèixer la identitat de les obres audiovisuals admeses a còmput mercès a la tirallonga de títols que el CAC subministra en el seu document de verificació. Pel que fa a les altres característiques que permeten d'escatir si hi ha adequació entre els resultats i les diferents normes vigents, atès que estan vinculades a dades dels contractes entre CCMA i les productores audiovisuals, no es poden fer públiques per raons de confidencialitat [18]. Per tant a la ciutadania interessada en aquest assumpte, després de fer cap a les memòries anuals de CCMA ubicades a l'hiperespai, només li resta l'opció d'inspeccionar la filera d'obres que recull l'acord de verificació de cada any.

Atès que el present treball arrela en la publicació del dictamen corresponent a l'exercici 2018, han estat examinats els títols inventariats en el seu annex (concretament en els fulls 5, 6 i 7). No cal aplicar gaire deteniment a l'hora de resseguir la llista dels seus integrants per descobrir, amb astorament, que la pel·lícula de ficció per a televisió *Cançó per a tu*, de la productora catalana Galápagos Media, (nominada en aquesta concreta categoria per als XII Premis Gaudí) ha estat allotjada en el bloc de documentals per a televisió (pàgina 7). Prodigis!!! No és pas aquest el millor aval quant al rigor per part del CAC respecte a la revisió i al control de la informació declarada per CCMA.

La llista de l'annex de la verificació compartimenta la inversió en tres àrees: 1) Obres cinematogràfiques espanyoles finançades; 2) Pel·lícules espanyoles per a televisió finançades; i 3) Documentals, sèries de ficció i d'animació espanyoles finançades per a televisió. El bloc central de *Tv movies* mostra una inversió d'1.050.000 euros repartits entre tres títols. És evident que l'afegiment d'una quarta obra, com és el cas de la pel·lícula de ficció per a televisió *Cançó per a tu*, proveeix a la xifra d'un percentatge d'engreix força molsut. Fins i tot les productores audiovisuals absolutament novençanes saben que els nivells d'inversió en un *Tv Movie* equivalen en molts de casos a la retribució obtinguda per un tofut manat de documentals televisius, de manera que aquest indegut desplaçament implica un corrent monetari que no pot ser titllat d'irrellevant. Per fortuna, en el present cas (i sempre dins d'un nivell d'inversió obligatòria emanada d'un càlcul dels ingressos que forallança el gruix de les subvencions) el bescanvi de posició no ha afectat el compliment de cap bloc. Això no elimina ni un bri del desassossec generat pel fet que el CAC certifiqui una dada errònia tan vistent en el segon bloc (i també en el darrer grup, que ha de ser minorat en la quantia del traspàs).

Cal tenir moltíssima cura amb aquesta mena d'errades, perquè, en el marc de les condicions fixades pels quatre paràgrafs de l'article 5.3 de la LGCA que han estat transcrits abans, un incorrecte encasellament de l'obra no limita el seu efecte només a revelar un aspecte qualitatiu de descurada comprovació de la informació rebuda, sinó que té transcendència en l'àmbit quantitatiu en la mesura que

l'enviament d'un títol a una inescient modalitat de catalogació comporta també el trasllat de la corresponent inversió d'un segment a un altre. I sobretot pot arribar —en funció de la grandària de la quantitat transferida i de quins siguin els grups d'origen i de destinació del transvasament— a falsejar els corresponents diagnòstics de compliment o d'insuficiència en matèria de pes percentual.

La seqüela d'aquesta mena d'errades és que, per dissort, atia innecessàriament la temença que pugui haver-n'hi d'altres en aquelles àrees en les quals hom es troba privat de contrast. I en aquest sentit provoca particular espaterrament la constatació que la mateixa pel·lícula de ficció per a televisió *Cançó per a tu* ja havia figurat com a obra computada a la setena pàgina de la verificació de l'any 2017 [19]. Deu existir alguna sòlida i irrefutable explicació que justifiqui aquesta duplicada inclusió i acceptació de la mateixa obra audiovisual en les verificacions de dos anys consecutius. L'única possibilitat que se m'acut és que es tracti de dues operacions realitzades en anys diferents respecte a un mateix títol i això només ho saben CCMA, CAC i l'empresa de producció audiovisual afectada; de tota manera val a afegir que, sempre d'acord amb les informacions periòdiques trameses per CCMA a PAC i a PROA, aquesta producció només hi apareix una vegada amb contracte signat l'any 2017.

No seria pas admissible que aquest cas derivés del fet que el volum total de la inversió s'hagués dividit a l'hora dels pagaments entre dos exercicis seguits i que cada part desemboqués en una declaració diferent, car aquí entraria en joc l'article 20.1 del ja esmentat *Reial Decret 988/2015* que dicta que "El finançament efectuat s'aplicarà a l'exercici en el qual neixi l'obligació contractual dels prestadors obligats amb els tercers, independentment de la seva data de pagament", disposició recollida per l'article 15.1 de l'*Acord 103/2008*. Per tant, malgrat que una partició de l'import s'hagués estipulat en el contracte, la xifra total compromesa per CCMA s'hauria d'imputar en la seva integritat com a inversió de l'any de la signatura del document. D'acord amb la normativa, per tal que el títol aparegui un parell d'anys consecutius com a beneficiari de la inversió televisiva, les quantitats adreçades a aquesta obra audiovisual (per exemple, per haver pactat un increment del preu després del primer acord) han d'exigir que cada contracte sigui firmat en any diferent. Esdevé balder subratllar que, si per error es produís una duplicació tant del projecte com de la quantia total injectada per CCMA, hauria d'anul·lar-se'n el còmput a l'exercici en què no fou signat el contracte.

Cloem aquí l'extens parèntesi i enllacem amb el repartiment de la inversió efectuada per CCMA en el 2018 per tal d'esbrinar si la dimensió dels diners abocats al cinema encaixa amb allò que disposa el tercer paràgraf de l'article 5.3 de la LGCA. A l'hora d'aplicar-lo, invoquem tocant al seu redactat el primer apartat del tercer article del Codi Civil espanyol [20] que dicta que "Les normes s'interpretaran segons el sentit propi de les seves paraules". Conseqüentment, la base del càlcul serà l'obligació de finançament i no pas la inversió realitzada (diferència que en l'exemple que ens ocupa tindria repercussions molt notables) i el percentatge a calcular-hi, atès que el subjecte passiu és un prestador de serveis de titularitat pública, serà el 75%. D'acord amb la xifra validada pel CAC, l'obligació inversora de CCMA en el 2018 ascendí a 3.127.282,08 euros. Els tres quarts d'aquesta magnitud totalitzen 2.345.461,56 euros que han de ser adreçats a pel·lícules cinematogràfiques europees de qualsevol gènere i, atès que el document ens fa sabedors que la inversió real en aquesta modalitat d'obra audiovisual en títols tots ells espanyols sumà 1.702.399,93 euros, es fa ben evident una insuficiència de 643.061,63 euros. Això implica que no fou sadollat el 27,42% del volum d'aquesta exigència inversora.

En aquest cas sobta el mecanisme de comunicació per part del CAC d'aquesta manca d'assoliment de la xifra assenyalada d'acord amb els condicionants fixats per la legislació. Mentre que, pel que fa a l'acompliment del volum global, el text opta per la via de l'esplendent transparència, especificant la dimensió numèrica de les variables implicades, en relació a la insuficiència s'opta pel translúcid caminó

de l'omissió. Per comptes d'explicitar l'incompliment del tercer apartat i d'assabentar-nos de la seva dimensió dinerària o percentual, l'acord de verificació ens comunica que el volum inversor ha estat correcte i que CCMA ha donat compliment al quart, cinquè i sisè paràgrafs de l'article 5.3 de la LGCA. Així doncs, el dictamen deixa la detecció de l'absència d'un dels quatre paràgrafs en la frase a l'aguda sagacitat i a l'astuta perspicàcia de la persona que el llegeix. Subtil!!!!.

I encara un altre aspecte a comentar. El tercer i el sisè apartat de l'article 5.3 de la LGCA són totalment complementaris, puix que, quant als prestadors de titularitat pública, el fet que el 75 per 100 de l'obligació de finançament s'hagi de dedicar, com a mínim, a pel·lícules cinematogràfiques de qualsevol gènere s'equilibra amb la disposició que, a tot estirar, s'encarrili un 25% de l'obligació vers pel·lícules, mini sèries, sèries, documentals i produccions d'animació per a televisió, segons que detalla l'article 4.2.d del *Reial Decret 988/2015*; pel que fa als prestadors privats, val a recordar que la divisió es fa entre 60% i 40%. Per tant, puix que la suma del parell de percentatges resultants de les inversions realment efectuades en els dos blocs sempre serà 100, quan el segment de cinema no arribi al 75% és obvi que l'altre bocí ultrapassarà el 25%.

En aquest sistema de vasos comunicants l'incompliment de la condició del tercer apartat, en haver-hi insuficiència en la consecució del mínim dinerari que pertoca a les pel·lícules cinematogràfiques, comporta inexorablement la insatisfacció de la condició estipulada per l'apartat sisè. Dins de la norma, però, això no afecta necessàriament el requisit subordinat que fa referència a l'obligatori pes específic intern de pel·lícules i mini sèries per a televisió (ara de ficció, ara d'animació), que, malgrat l'incompliment global del seu bloc, poden rebre un finançament que superi la meitat del volum dinerari que els percentatges legals assignen a la totalitat del segment on la normativa les ha fet anar a raure. Ben segur que, també en aquest cas, el CAC podrà al·legar una justificació totalment diàfana i incontrovertible de la raó que, havent-hi incompliment del tercer apartat, l'ha menat a certificar en la verificació de 2018 l'acompliment de l'apartat sisè de l'article 5.3 de la LGCA i de la seva translació a l'article 4.2.d del *Reial Decret 988/2015*.

No era, però, aquest, tot i que significatiu, el nostre punt d'arribada a l'hora d'explorar el territori de les pel·lícules cinematogràfiques. La principal volença d'aquesta indagació s'encarrera a examinar les seqüeles engendrades en la dimensió del corrent dinerari abocat als films destinats a la gran pantalla per causa del refús a l'admissió de les subvencions com a elements integrants dels ingressos computables. Acabem de calcular que, sempre d'acord amb les xifres del CAC, s'havien de destinar 2.345.461,56 euros a pel·lícules cinematogràfiques europees. Quan canviem la base de còmput i ens circumscriuim al criteri inclusiu de les subvencions, tot recuperant la dada que ja hem consignat en aquest treball, resulta que l'obligació inversora de CCMA en el 2018 fou de 17.324.921,52 euros, que, en aplicar-hi el 75%, fixa una destinació a cinema de 12.993.691,14 euros. En acarar aquesta quantitat amb la xifra del CAC hom adverteix que l'any passat la nostra indústria cinematogràfica es veié seriosament perjudicada en no rebre els 10.648.229,58 euros addicionals que li pertocaven, tot alterant a l'ensem l'equilibri entre les diverses modalitats d'obra audiovisual i eixamplant així l'enorme detriment sofert per la branca industrial de producció cinematogràfica de Catalunya, que no ha tingut aturador des de l'entrada en vigor de la LGCA.

I aquest desequilibri també afecta l'aplicació del sisè apartat de l'article 5.3 de la LGCA: el 25% de 17.324.921,52 euros genera un màxim de 4.331.230,38 euros de finançament que, en un mínim del seu 50%, ha de ser adreçat a pel·lícules o mini sèries per a televisió. En la situació que ens ocupa aquesta meitat suma 2.165.615,19 euros, exigència que no és assolida pels 1.050.000 euros esmerçats en pel·lícules per a televisió que recull el document. Mancaria l'addició de la destinació dinerària a *Cançó*

per a tu, però, així i tot, per tal que el grup assolís el percentatge correcte, caldria que el *Tv Movie* hagués rebut una aportació astronòmicament allunyada del ventall dinerari habitualment esmerçat per CCMA en aquest tipus de producte. Per tant, el grup de les pel·lícules o mini sèries per a televisió s'afegeix a la secció cinematogràfica a l'hora d'endurar les nefastes conseqüències del criteri adoptat pel Consell.

En conseqüència, les grans beneficiàries del transvasament han estat les sèries de ficció. Certament, tal com estipula l'article 4.2.d del *Reial Decret 988/2015*, en el bloc del 25% resten també (atès que el grup de *Tv movies* i mini sèries ja ha estat comentat) els documentals televisius i les sèries d'animació. Per fortuna, el periòdic subministrament per part de CCMA a les dues patronals catalanes de la indústria de producció audiovisual de la informació individualitzada de les obres que són objecte de contracte (dins dels tipus de produccions que en el seu moment contemplà l'extint conveni TVC-APIC-BA-PAC) permet d'acotar per addició els imports dels projectes de *Tv movies*, mini sèries, documentals televisius i sèries d'animació que han estat computades en el 2018 i d'aïllar per exclusió l'ordre de la magnitud dinerària que ha fluït cap a les sèries de ficció.

Quant a la inversió de 20.125.529,89 euros, cal indicar que el sobrepuig de 2.800.608,37 euros sobre els 17.324.921,52 d'inversió obligatòria pot anar a alimentar el finançament de les obres audiovisuals que CCMA jutgi procedents, sense cap mena de restricció en forma de quotes de destinació dels diners. La cosa canvia, però, en el si de l'obligació inversora, puix que és evident que, amb un còmput d'ingressos que inclogués les subvencions, el bloc conjunt de documentals, sèries de ficció i d'animació no tindria l'estructura real que presenta ara, car un bon feix dels diners inoculats a les sèries de ficció s'hauria injectat a productes per a la xarxa d'exhibició fílmica i a pel·lícules i mini sèries televisives. Vegem-ho tot seguit.

El traspàs propiciat per la minoració de l'obligació inversora que resulta de l'aplicació del criteri del CAC permet el transvasament a les sèries de ficció de diners que pertocquen al cinema, a les pel·lícules televisives i a les mini sèries. Per contra, amb l'exigència d'incloure les subvencions, 10.648.229,58 euros addicionals haurien d'haver estat bolcats en films cinematogràfics per tal de respectar la regla del tercer apartat. D'altre costat i, d'acord amb el sisè apartat, l'aplec de documentals televisius i sèries de ficció i d'animació hagués tingut com a sostre 2.165.615,19 euros; en conseqüència, la destinació de finançament a pel·lícules o mini sèries per a televisió hauria d'haver estat incrementada amb el resultat de sotraure d'1.115.615,19 euros la quantitat invertida en *Cançó per a tu*. Evidentment, a partir de l'assoliment de l'obligació inversora, res no impedeix que CCMA pugui afegir a aquestes modalitats d'obra audiovisual, sense cap mena de condicionant normatiu de la LGCA, tanta inversió com cregui pertinent en el si de la seva política de programació i dels seus recursos.

En qualsevol cas aquest traspàs entre blocs que resulta de l'exclusió de les subvencions en el volum total d'ingressos computables ha comportat l'abassegador pes que sobre el volum total de finançament ha exercit un quartet de sèries de ficció (*Si no t'hagués conegut*, *Benvinguts a la família II*, *Les de l'hoquei* i *Com si fos ahir*): tres d'elles són fruit de la producció associada amb empreses privades i la darrera és producció pròpia de CCMA. I cal parar atenció al fet que les xifres i la situació que s'acaben de comentar pertanyen a un sol exercici i que el problema es va reproduint anualment des que la LGCA adquirí vigència. Seria bo que les entitats de representació sectorial, en defensa dels interessos de les seves empreses associades, elaboressin ara l'estudi de l'esborronador impacte que el criteri del CAC ha causat, del 2010 ençà, en el finançament tant de les pel·lícules cinematogràfiques de qualsevol gènere com de les pel·lícules o mini sèries televisives i de la mesura en què la minoració de les quantitats injectades en el seu finançament ha enrobustit les sèries de ficció pròpies i associades de l'operador televisiu.

D'aquí endavant, caldrà seguir pugnant per l'adequat càlcul de la inversió obligatòria per tal que no segueixi perdurant (encara que molt amorosit per la incorporació de les sèries de ficció en el finançament realitzat) el risc que una força minorada exigència d'inversió pugui facilitar inexistents compliments de la normativa. I també és esbatanada la porta al feridor damnatge imposat a les productores de pel·lícules cinematogràfiques de qualsevol gènere per causa de l'obtenció dels seus recursos en funció d'una base de càlcul ostensiblement infravalorada; un dany que també colpeja les empreses productores de pel·lícules o de mini sèries per a televisió. La paraula (i l'acció) la tenen les patronals de la indústria catalana de producció audiovisual. Caldrà esperar a la resolució del recurs de reposició i a desitjar que el CAC deixi d'entossudir-se a excloure les subvencions a l'hora de determinar els ingressos computables o que, en el supòsit contrari, faci pública una detallada —ep! i irrefutable— explicació de les raons tècniques i legals que fonamenten la seva política en contra d'allò que demanden la normativa vigent sobre inversió obligatòria dels prestadors de serveis de comunicació audiovisual i les conclusions de l'informe que el mateix Consell encarregà.

En aquest futur, si triomfa el recurs, s'obrirà el debat referent al cobrament del volum monetari que fins a hores d'ara ha estat privat d'accedir a les diferents modalitats de producció audiovisual en les proporcions dictades per la LGCA, decidint-ne la quantia o les formes de flexibilització del deute mitjançant compensacions en forma d'un conveni que de cara al futur contempli inequívocament volums anuals d'inversió obligatòria calculats sobre la base d'uns ingressos televisius computables que integrin les subvencions rebudes per CCMA i que aculli condicions contractuals que fins ara no han estat acceptades per la televisió. Si el recurs de reposició no prosperés, el sector haurà de seguir maldant amb vigoria en la defensa dels seus drets i ensenderar-se per l'aspre camí contenciós administratiu, tot flanquejant sense treva aquesta acció amb la denúncia de l'assumpte als partits polítics, als grups parlamentaris, a la Comissió de Control de l'Actuació de la CCMA, a la CNMC i a l'opinió pública mitjançant articles explicatius o entrevistes esclaridores o bé amb qualsevol altra actuació procedent que pugui empescar-se el sector. En aquesta comesa serà important la visibilitat de la unitat i de la coordinació de les dues patronals del sector. En la mesura en què PAC i PROA apleguin els seus esforços i els seus recursos enfront aquestes discutibles (i discutides) verificacions, augmentarà la possibilitat de reeixida en la seva campanya i contribuiran, per tant, a l'assoliment d'un nivell de finançament per a les seves empreses associades que mai no els hauria d'haver estat arrabassat.

Notes

[1] *Acord 83/2019 sobre la verificació del compliment per part de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, SA, de les obligacions de finançament d'obres audiovisuals europees*. El text íntegre d'aquest document pot ser descarregat a https://www.cac.cat/sites/default/files/2019-10/Acord_83_2019_ca.pdf.

[2] José i Solsona, Carles: *I les subvencions, ¿què?: Una qüestió que el CAC hauria d'aclarir*, OPA (Observatori de la Producció Audiovisual), UNICA (Unitat d'Investigació en Comunicació Audiovisual), Universitat Pompeu Fabra, Barcelona, setembre de 2018, 37 pàgines. L'article és a <https://repositori.upf.edu/handle/10230/35339> i la descàrrega es fa a https://repositori.upf.edu/bitstream/handle/10230/35339/subvencions_cac.pdf?sequence=5&isAllowed=y.

[3] Particularment la *Llei 22/1999, de 7 de juny, de modificació de la Llei 25/1994, de 12 de juliol, que incorporà a l'ordenament jurídic espanyol la Directiva 89/552/CEE, sobre la coordinació de diverses disposicions legals, reglamentàries i administratives dels Estats membres, tocant a l'exercici d'activitats de radiodifusió televisiva*. El text es troba a <http://www.boe.es/boe/dias/1999/06/08/pdfs/A21765-21774.pdf>. Tal com indica la seva llarga denominació, la llei de 1999 modificà la llei de 1994 (<http://www.boe.es/boe/dias/1994/07/13/pdfs/A22342-22348.pdf>), que, al seu torn, traslladà a Espanya la *Directiva 89/552/CEE, de 3 d'octubre de 1989, sobre la coordinació de diverses disposicions legals, reglamentàries i administratives dels Estats membres, tocant a l'exercici d'activitats de radiodifusió televisiva* (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ES/TXT/PDF/?uri=CELEX:31989L0552&from=ES>).

[4] <http://www.boe.es/boe/dias/2010/04/01/pdfs/BOE-A-2010-5292.pdf>. El text consolidat amb els canvis posteriors es troba a <http://www.boe.es/buscar/pdf/2010/BOE-A-2010-5292-consolidado.pdf>; la seva darrera actualització s'efectuà el primer dia de maig de 2015. Pel seu costat el web del CAC facilita el text consolidat de la LGCA, en la seva transcripció al català, a https://www.cac.cat/sites/default/files/migrate/normativa_sa/Llei_7_2010_cat.pdf.

[5] <http://www.boe.es/boe/dias/2004/07/20/pdfs/A26264-26281.pdf>.

[6] <https://www.boe.es/boe/dias/2015/11/07/pdfs/BOE-A-2015-12053.pdf>.

[7] https://www.cac.cat/sites/default/files/migrate/normativa_sa/Instrucci__obres_europees_DOGC. Posteriorment a https://www.cac.cat/sites/default/files/migrate/normativa_sa/Correcci_d_errada_a_l_Acord_103-2008.pdf s'hi féu una correcció d'errada.

[8] L'escrit d'Albert Castellví, *Les productores reclamen al CAC que obligui TV3 a invertir més en obres audiovisuals*, fou publicat el dia 14 de novembre de 2019 en el diari Ara. A https://www.ara.cat/media/productors-audiovisual-proa-tv3-financament-cac_0_2343965744.html resulta accessible el seu text.

[9] <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/4543/531253.pdf>. El text consolidat de la *Llei de comunicació audiovisual de Catalunya* és a: <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/4543/1684425.pdf>.

[10] En el text consignat a la nota [8] es fa la precisió que es presentarà recurs de reposició. En cas que no prosperés, cal tenir present que el quart apartat del tercer article de la *Llei 2/2000, de 4 de maig, del Consell de l'Audiovisual de Catalunya* dicta que: "Els actes del Consell posen fi a la via administrativa i són susceptibles de recurs davant la jurisdicció contenciosa administrativa". A <http://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/3133/566805.pdf> és a l'abast del públic el text d'aquesta llei.

[11] En relació al Parlament de Catalunya cal recordar que el segon apartat de l'article 118 de la *Llei 22/2005 de la comunicació audiovisual de Catalunya* diu que: "El Parlament pot demanar al Consell l'elaboració d'informes, estudis i propostes sobre l'àmbit de la comunicació audiovisual i informació relacionada amb l'exercici de les seves competències" i en aquest sentit es podria sol·licitar al Consell un informe sobre les seves raons d'exclusió. Pel seu costat, el *Reglament del Parlament de Catalunya* en el seu article 191 estipula, en el marc d'allò que disposa l'article 56 (compareixences i sol·licituds d'informació), que "la Comissió de Control de l'Actuació de la Corporació Catalana de Mitjans

Audiovisuals pot demanar informació i documentació al president del Consell de l'Audiovisual de Catalunya i sol·licitar la seva presència o la dels altres membres del Consell, perquè informin de les qüestions sobre les quals són consultats”.

[12] Pàgines 23 i 24 de l'estudi consignat a la segona nota.

[13] La sèrie històrica de documents comptables (balanç, compte de pèrdues i guanys, notes i informes d'auditoria) resulta abastable per als anys que van del 2000 al 2018 a <http://www.ccma.cat/corporatiu/ca/com-funciona/memoria-anual/>. A cada exemplar, fins a la publicació del 2012, es pot trobar la informació corresponent a Televisió de Catalunya, S.A. Des de l'any 2013 ençà se subministren els comptes anuals del prestador de serveis televisius amb el seu nou nom de Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals, S.A. (Societat unipersonal).

[14] Aquest cinquè paràgraf de l'article 5.3 de la LGCA inclou la modificació que hi efectuà el primer apartat de la disposició final quaranta-unena de *la Llei 2/2011, de 4 de març, d'Economia Sostenible*. El text d'aquesta llei es pot trobar a <http://www.boe.es/boe/dias/2011/03/05/pdfs/BOE-A-2011-4117.pdf>.

[15] Aquest sisè paràgraf de l'article 5.3 de la LGCA inclou la modificació que hi efectuà la disposició addicional tercera del *Reial Decret Llei 14/2011, de 16 de setembre, de mesures complementàries en matèria de polítiques d'ocupació i de regulació del règim d'activitat de les Forces i Cossos de Seguretat de l'Estat*. La localització del seu contingut és a <https://www.boe.es/boe/dias/2011/09/20/pdfs/BOE-A-2011-14910.pdf>.

[16] El seu redactat estipula que: “Per tal d'acreditar la realització de la inversió a què fan referència els articles 10 i 12 de la Instrucció general, els prestadors de serveis de televisió d'àmbit nacional han de trametre al Consell de l'Audiovisual de Catalunya la informació que es detalla a continuació d'acord amb els formularis aprovats pel Ple disponibles al web del Consell de l'Audiovisual de Catalunya: a) Títol de l'obra audiovisual europea. b) Tipus d'obra audiovisual europea. c) Llengua original. d) Productora. e) Data del contracte. f) Data de finalització de la producció. g) Imports corresponents a la participació directa en la producció, ja sigui en forma de producció pròpia, coproducció o encàrrec de producció. h) Compra de drets d'antena i xifra invertida, tant en pel·lícules per a cinema com per a televisió, així com els escalats i la seva regularització. i) Regularització de declaracions anteriors. j) Ingressos comptables als efectes d'aquesta Instrucció general. k) Altres conceptes que el prestador de serveis de televisió inclogui raonadament com a finançament o ingrés, respectivament”.

[17] L'accés permet un càlcul molt aproximat, però no pas exacte, dels ingressos comptables, perquè en alguns epígrafs la precisa determinació d'una línia d'ingressos exigeix que es disposi d'una desagregació dels epígrafs del compte de pèrdues i guanys que la documentació comptable de CCMA no proporciona amb el detall que aquesta necessitat de càlcul requereix. Pel que fa al signant d'aquest text, realitzà aquests còmputos per al període de verificacions 2009-2016 al ja esmentat estudi *Les subvencions, ¿què?: Una qüestió que el CAC hauria d'aclarir*.

[18] El *Reial Decret 988/2015*, en el seu article 14.4 i tot perllongant el contingut de l'article 2.3 del Reglament de 2004, declara confidencial “tant l'informe de declaració com les informacions addicionals requerides” que presentin els prestadors de serveis de comunicació audiovisual. D'altre costat, la *Llei 22/2005, de 29 de desembre, de la comunicació audiovisual de Catalunya* estableix en el seu article 73.2.d que el CAC no pot revelar cap mena d'informació si aquesta pot afectar la confidencialitat de dades de caràcter comercial i industrial. Com a conseqüència, el CAC traslladà aquesta exigència a

l'Acord 103/2008. El seu article 18.1 dictamina que: “El contingut dels formularis tramesos al Consell de l'Audiovisual de Catalunya, als quals fa referència l'article 16, i les informacions addicionals que requereix l'article 17 resten subjectes al que estableix la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal”.

[19] *Acord 91/2018 en relació a la verificació del compliment per part de la CCMA, SA de les obligacions de finançament d'obres audiovisuals europees*. El text íntegre d'aquest document es troba a https://www.cac.cat/sites/default/files/2018-10/Ac.91-2018_obra_europea_6_per_cent_TVC_CAT_combinat.pdf.

[20] *Reial Decret de 24 de juliol de 1889 pel qual es publica el Codi Civil*. La versió actualitzada del seu text consolidat és a l'abast a <http://www.boe.es/buscar/pdf/1889/BOE-A-1889-4763-consolidado.pdf>.